

O B Č I N A
SLOVENSKA BISTRICA
O b č i n s k i s v e t

5. redna seja občinskega sveta
dne 11. julija 2019

Gradivo za 16. točko dnevnega reda

ZADEVA: Premoženijske zadeve:

a/ Nakup zbirke fotografske opreme

Poročevalka: Irena JEREB, vodja Oddelka za družbene dejavnosti

O B Č I N A
SLOVENSKA BISTRICA

O b č i n s k a u p r a v a
Oddelek za družbene dejavnosti

Kolodvorska ulica10, 2310 Slovenska Bistrica

telefon: h.c. + 386 2 / 843 28 20, 81 81 912, **fax:** + 386 2 / 843 28 50 **e-mail:** obcina@slov-bistrica.si

uradna spletna stran <http://www.slovenska-bistrica.si>

Številka: 5/2019-Č

Datum: 20.06.2019

O B Č I N A
SLOVENSKA BISTRICA
O b č i n s k i s v e t

ZADEVA: Premoženske zadeve:

a/Nakup zbirke fotografske opreme

I. PREDLAGATELJ

Župan dr. Ivan ŽAGAR

II. DELOVNO TELO, PRISTOJNO ZA OBRAVNAVO

Odbor za družbene dejavnosti

III. VRSTA POSTOPKA

enofazni

IV. FAZA POSTOPKA

II. obravnavna

V. PRAVNE PODLAGE

- Statut Občine Slovenska Bistrica (Uradni list RS, št. 55/10).

VI. NAMEN, CILJI SPREJEMA

Družina Čerič iz Slovenske Bistrice je podala ponudbo za odkup zbirke fotografske opreme. Zbirka zajema fotoaparate, pripomočke za izdelavo fotografij ter opremo iz foto studia (priloga).

Omenjena zbirka je bila razstavljena v gradu Slovenska Bistrica leta 2016, ko je bila v Galeriji Grad postavljena razstava – fotografska družina Čerič.

Lastnik zbirke je pridobil cenitveno poročilo o vrednosti zbirke v višini 102.690,00 EUR. Prav tako je občinska uprava pridobila cenitev zbirke, kjer je cenilec podal vrednost zbirke v višini 96.866,00 EUR.

Po razgovorih z lastnikom je končna ponudna za odkup v višini 99.778,00 EUR in sicer se kupnina lahko poravna v obdobju štirih let.

Zbirka fotografske opreme predstavlja pomembno dediščino in zato se predlaga odkup in njeno umestitev med stalne zbirke v grajskem kompleksu Slovenska Bistrica.

VII. FINANČNE POSLEDICE

Predlagan odkup zbirke predstavlja finančno obremenitev v obdobje 4 let (2019-2021) v višini 99.778,00 EUR. V proračunu 2019 odkup zbirke predstavlja finančno obremenitev v višini 24.944,50 eur na proračunski postavki 3.8.2.3.

VIII. PREDLOG SKLEPA

Občinskemu svetu predlagamo, da predlog odloka obravnava, o njem razpravlja ter sprejme naslednji

S K L E P

I.

Občinski svet Občine Slovenska Bistrica, daje soglasje k odkupu zbirke fotografske opreme last družine Čerič iz Slovenske Bistrice, v višini 99.778,00 EUR.

II.

Občinski svet Občine pooblašča župana dr. Ivana Žagarja za podpis pogodbe.

S spoštovanjem,

Irena JEREB,
vodja oddelka

Priloga:

- Seznam fotografske opreme
- Katalog; razstava - Fotografska družina Čerič

NAZIV IN KRATEK OPIS OPREME	LETO IZDELAVE OZ. NABAVE	ŠTEV. KOSOV
FOTOAPARAT NA STEKLENE PLOŠČE »GLANZ Pariz« last JAKOB ČERIČ	1900	1
FOTOAPARAT NA STEKLENE PLOŠČE kupljen pri LITUGRAFU BERNHARDU v ACHTU NA DUNAJU (najstarejša kamera JAKOBA ČERIČA	1895	1
FOTOAPARAT NA STEKLENE PLOŠČE Z LESENIM STOJALOM, MANUALNIM OBJEKTIVOM, FORMAT 13 x 18 CM	1895	1
FOTOAPARAT NA STEKLENE PLOŠČE »KODAK« N 0 3A FOLDING BRAUN	1909	1
FOTOAPARAT NA STEKLENE PLOŠČE »ICA IDEAL« FORMAT 10 x 5 cm	1912	1
FOTOAPARAT NA STEKLENE PLOŠČE »VARIO«	1900-1920	1
FOTOAPARAT NA STEKLENE PLOŠČE »COMPUR VOIGTLANDER« z lesenim stativom	1900-1920	1
FOTOAPARAT NA STEKLENE PLOŠČE »COMPUR VOIGTLANDER« z lesenim stativom	1900-1920	1
FOTOAPARAT NA STEKLENE PLOŠČE »KENNIGOTT SUPRA« Stuttgart	1929	1
FOTOAPARAT NA STEKLENE PLOŠČE »ICA ORIX 308«	1914	1
FOTOAPARAT NA STEKLENE PLOŠČE »MAXIMAR ZEISSICON 207/9«	1927	1
FOTOAPARAT BOX KAMERA »FOTOTEHNIKA ZAGREB« FORMAT 6 x 9 cm	1950	1
ATELJEJSKA KAMERA »LINHOF« kordon color s stojalom, format 6 x 9 cm	1950	1
FOTOAPARAT »ZEISS ICON NETTRAR 5/6 «	1940	1
FOTOAPARAT »VOIGTLANDER« JUBILAR	1931	1
FOTOAPARAT »VOIGTLANDER« BOSSA	1935	1
FOTOAPARAT »ZEISS ICON« NETTAR 515/2	1937	1
FOTOAPARAT »CERTIX« Model A	1935	1
FOTOAPARAT BOX kamera AGFA	1936	1
FOTOAPARAT »RELLEICORD« z dvema lečama ZDA	1937	1
FOTOAPARAT »MEOPTAR FLEXARTER S« ČEŠKA	1964	1
FOTOAPARAT »POLAROIDLAND CAMERA« 33 ZDA	1976	1
FOTOAPARAT »POLAROIDLAND CAMERA« 33 0 ZDA	1968	1
FOTOAPARAT NICON	1981	1
FOTOAPARAT LAICA III. F	1954	1
FOTOAPARAT LAICA	1960	1
FOTOAPARAT LAICA OLMPIA BERLIN	1936	1
FOTOAPARAT »FED« SSSR	1960	1
FOTOAPARAT »VOIGTLANDER« PRONTER 50 SLK	1957	1
FOTOAPARAT »NIKON« F-601 M	1990	1
FOTOAPARA »AGFA« SILUETTE PRONTOR 125 Belgija	1960	1
FOTOAPARAT »FRANKA WERKW BONAFIX«	1956	1
FOTOAPARAT »PENTAX ASAHI SSPOTMATIC« z objektivom JAP	1960	1
FOTOAPARAT »KODAK« COMPTUR RAPID	1970	1
FOTOAPARAT »CANON« A-1 3 objektiv	1978	1
FOTOAPARAT »MAMIYA« RB 67 s kovinskim stativom	1967	2
OBJEKTIV »WIKTOR BERGER« Lembrek (OSTALI OBJEKTIVI SO VKLJUČENI FOTOAPARATOM)	1900	1
POVEČEVALNIK ZA Č-B fotografije FORMAT 12 x 16 cm, lesen z protiutežjo M 1:100	1900	1
POVEČEVALNIK ZA Č-B fotografije »LEITZ VETZLAR«	1955	1
POVEČEVALNIK ZA Č-B fotografije »IDRO« CELJE	1950	1
POVEČEVALNIK ZA Č-B fotografije »MAGNIFAX«	1955	1
POVEČEVALNIK ZA B fotografije za BARVE fotografije »AGFA« z mešalnikom barv	1957	1
KOPIRNA NAPRAVA ZA RAZGLEDNICE format 3x4:13x18cm	1915	1
KOPIRNA NAPRAVA ZA OSEBNE DOKUMENTE	1910	1

PRILOGA: 1

SUŠILNIK FOTOGRAFIJ »KINDERMAN«	1955	1
SUŠILNIK FOTOFRAFIJ	1952	1
KASETA STEKLENE PLOŠČE	1895	5
KASETA ZA ŠTUDIJSKO KAMERO	1950	5
STOJALO ZA STEKLENE PLOŠČE	1895	2
STISKALNICA ZA KAŠIRANJE F - FOTOGRAFIJ	1895	1
OPREMA STUDIJA: ogledalo s predali, stoli z naslonjali za roke, miza, stola, klop, 2 x stojala za rože, 5 x studijska luč z stojalom, telefon; vsa oprema izdelana po naročilu.	1936	14

FOTOGRAFSKA DRUŽINA ČERIČ

Zavod za kulturo Slovenska Bistrica se po svojem poslanstvu in zavezi, zaradi katere je bil ustanovljen, ukvarja tudi z varovanjem kulturne dediščine.

Slovenska Bistrica s svojimi bližnjimi kraji premore mnogo imenitnih dokazov, da so bili njeni ljudje že v preteklosti zelo dejavni in ustvarjalni na različnih področjih in da so se naši kraji zaradi njih in zaradi ugodne lege ob razvijajočih se prometnih poteh že pred mnogimi stoletji uvrščali med najbolj razvite kraje na slovenskih tleh.

O tem priča tudi žig na dokumentu iz leta 1311, kjer je Slovenska Bistrica prvič omenjena kot mesto, in kaže na to, da je Slovenska Bistrica pridobila mestne pravice najverjetneje že v zadnjih desetletjih 13. stoletja.

Prava posebnost in bogastvo našega izročila je tudi stara obrt, ki ima zametke že v srednjem veku in ki jo je mogoče v mnogih njenih zvrsteh še vedno zaznati in še živi med našimi ljudmi.

Ena izmed takih, ki hkrati še budno spremlja in poroča o življenju bistriških ljudi, je zagotovo fotografska dejavnost, ki se je v Slovenski Bistrici začela razvijati že zelo zgodaj, skoraj sočasno z nastankom te dejavnosti sploh.

V Galeriji Grad gostimo fotografsko razstavo, ki sledi bogati in neprekinjeni fotografski dediščini družine Čerič, ki ohranja svojo dejavnost in ustvarjalnost in tako zagotavlja, da ne bo zamrla niti v prihodnje.

Pred nas postavlja zanimive zasebne bistriške zgodbe in obuja spomine nanje, obvešča in poroča pa tudi o razvoju, o kulturni klimi, o gospodarski razvitosti in o družbenih dogajanjih v svojem času na naših tleh.

Hvala vsem avtorjem fotografij in še najbolj članom družine Čerič, kronistom minulih desetletij, da so nam omogočili pobrskati med svojimi fotografskimi zakladi in jih bili pripravljeni deliti s širšo bistriško in drugo javnostjo.

Herta Žagar

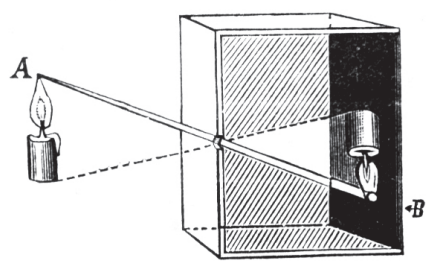
ZGODOVINA FOTOGRAFIJE

Besedo FOTOGRAFIJA je leta 1839 zasnoval John Friderick William Herschel.
Izvira iz grške besede "PHOS", kar pomeni LUČ, in "GRAPHEIN", kar pomeni PISATI.

Želja po upodabljanju s svetlobo in projekciji podob je že zelo stara, prav gotovo veliko starejša od fotografije. Raziskovanja v tej smeri so potrdila, da je fotografiranje možno s povezavo fizikalno-optičnih in kemijskih procesov. Obe osnovni področji razvoja fotografije sta se ločeno razvijali že mnogo pred njeno iznajdbo. Ob njuni združitvi pa lahko govorimo o iznajdbi fotografije. V njenih 163 letih razvoja je fotografija doživljala stalne spremembe, sočasno pa se je prilagajala in vključevala v razvoj tehnike, kulture, znanosti in umetnosti. Zgodovinarji, ki sledijo temu hitremu in stalnemu razvoju, izum fotografije primerjajo s pomembnostjo izuma tiska.

ZAČETKI NA OPTIČNEM PODROČJU

Začetki na tem področju segajo deleč v preteklost rabe in razvoja „camere obscurae“. Okoli leta 1038 uporabljajo camera obscura arabski učenjaki za opazovanje sonca. V poznem 15. stoletju način delovanja in nastanek slike opiše Italijan Giovanni Battista della Porta (1538–1615). Okoli leta 1500 camera obscura opiše in jo primerja s človekovim očesom Leonardo da Vinci. Leta 1550 italijanski matematik Gerolamo Cardano vgradi v camera obscura zbiralno lečo, kar poskušajo tudi mnogi drugi znanstveniki iz tega obdobja. Leta 1568 doda Daniele Barbaro iz Benetk leči camere obscurae tudi zaslonko. Optična kvaliteta camere obscurae se s temi dodatki bistveno izboljša, vrhunec pa doseže, ko angleški optik Dollond leta 1758 izdelava prvi akromat. Razvoj camere obscurae se tu začasno ustavi, poveča pa se njena uporaba v astronomiji, uporablja jo astronom Kepler, in v slikarstvu kot pripomoček slikarjem za risanje kontur. Ponovni razvoj in tehnični napredek dočaka camera obscura po iznajdbi fotografije.

Camera Obscura

IZUMITELJI FOTOGRAFIJE

NICEPHORE NIEPCE (1755–1833)

Nicephore Niepce se je ukvarjal z litografijo, kjer je spoznal posebno obliko asfalta, ki pod vplivom svetlobe otrdi, in ki ga je pri svojem litografskem delu s pridom uporabljal za prenos grafične risbe na litografsko ploščo. Ploščo je najprej očistil in nanjo nanese v sivkinem olju razredčeni asfalt. Na tako pripravljeno ploščo je nato kontaktno položil naoljeno papirno risbo. Vse skupaj je na dnevni svetlobi osvetlil. Na mestih, kjer je svetloba prišla do asfalta, se je ta strdil, linije risbe, ki jih svetloba ni presvetlila, so ostale topne. S sivkinim oljem je nato izpral iz plošče topen asfalt. Na tako obdelani plošči so se pokazale linije enake risbi. Ta postopek je Niepce imenoval heliogravure. To je bila osnova za njegove prve poskuse s camera obscura v letu 1816, o čemer govorijo njegova pisma, kjer opisuje postopek in nastajanje slik z „umetnim očesom“. Te je imenoval „heliographie“. Tako mu že leta 1822 uspe prva ohranjena fotografija s camera obscura. Objektiv kamere je usmeril skozi okno svoje sobe na dvorišče in posnetek osvetljeval več ur. To je prva znana fotografija.

Prva znana fotografija
iz leta 1822

Nicephore Niepce

LOUIS JACQUES MANDE DAGUERRE (1787–1851)

Daguerrotypija je najstarejši fotografski postopek praktične vrednosti. S predstavitvijo tega postopka se 19. avgusta 1839 v pariški akademiji znanosti in umetnosti začne doba uporabne fotografije. Izumitelj daguerrotypie, Louis Daguerre, je bil po poklicu slikar dekorater in lastnik diarama v Parizu, kjer je spoznal Niepcea, s katerim sta se ukvarjala s heliographijo. Zaradi slabe občutljivosti materiala ne prideta daleč in sodelovanje prekineta. Leta 1831 pa Daguerre po naključju odkrije, da so postale srebrove plošče, ki so bile izpostavljene jodovim param, občutljive na svetlobo. To ga pritegne in pojav začne raziskovati. V camera obscura z objektivom akromat svetlobne jakosti 1:16 vstavi jodirano srebrovo ploščo. Rezultat, ki ga je dobil, je bil za tiste čase neverjeten. Osvetlitve pri dnevnih svetlobi mu uspe skrajšati na samo 20 minut. Slika je bila vidna takoj le pri daljših osvetlitvah, pri krajših pa je bila nevidna – latentna. Leta 1837 mu uspe latentno sliko ojačati v živosrebrovih parah. Dobljeno sliko je ustalil – fiksiral na več načinov in z različnimi kemikalijami. V začetku je sliko ustalil s toplo raztopino kuhinjske soli, nato v raztopini kalijevega cianida in po iznajdbi fiksirja še v raztopini natrijevega tiosulfata. Po fiksiranju je sledilo še krepko izpiranje. Dobljene slike so bile slikovno zelo kakovostne, brez zrna, vidne pod določenim kotom ter stransko obrnjene. Daguerrotypije so bile v modi vse do leta 1860.

Boulevard du Temple

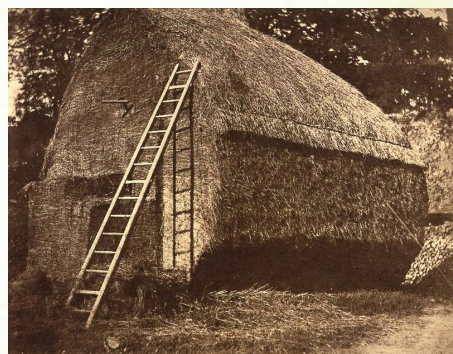
Louis Jacques Mande Daguerre

HENRY FOX TALBOT (1800–1877) TALBOTIPIJE

Henry Fox Talbot se je veliko ukvarjal s študijem fizike in matematike. Bil je član Kraljevega združenja znanosti v Londonu, že leta 1834 pa je poskušal upodabljati različne predmete, podobno kot Schulze s polaganjem na papir, premazan s srebrovim nitratom. Slike še ni znal ustaliti, zato jih je v začetku hranil v posebnih svetlobotesnih mapah. Z izdelki je bil izredno zadovoljen. Že leta 1835 je naredil prve posnetke s fotografsko kamero. V kamero je vložil s srebrovim nitratom premazan papir, po dveurni osvetlitvi pa je na papirju nastala vidna slika, ki je bila tonsko obrnjena – negativ. Dobljeni negativni posnetek je leta 1839 znal tudi ustaliti in kontaktno kopirati na drugi papir v pozitivno sliko. Talbot je leta 1841 svoj postopek „kalotypie“ patentiral, njemu v čast pa so izdelke poimenovali „talbotipija“. V tem času je postopek močno izpopolnil, osnovna osvetlitev na srebrojodidni papir je trajala le še eno minuto, pozitive pa je kopiral na papir prevlečen s srebrovim kloridom in to kontaktno v posebnih okvirjih na soncu.

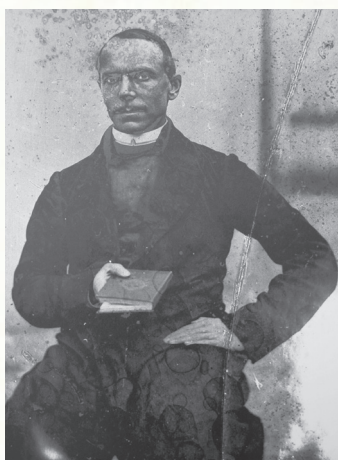
Detalj s plošče 15

Henry Fox Talbot

JANEZ PUHAR (1814–1864)

Pomemben delež v razvoju fotografije je prispeval tudi naš izumitelj Janez Puhar, rojen v Kranju leta 1814 v kamnoseški družini. Po gimnaziji in študiju teologije je leta 1838 postal duhovnik. Služboval je v različnih krajih po Sloveniji, z njegovo fotografijo pa so povezani kraji Metlika, Ljubno na Gorenjskem, Bled in Cerklje. Že v gimnaziji je kazal velika nagnjenja za fiziko in kemijo, jezikoslovje in umetnost, kar je bila gotovo osnova za spoznanje z daguerrotipijo in osnova za razvoj njegovega postopka, fotografije na steklo. Prvo poročilo o njegovem izumu – Neu erfundenes Verfahren, transparente Heliotypien auf Glassplatten darzustellen – je izšlo v časopisu Carniolia 28. aprila 1843, 3. maja pa še v graškem časopisu Innerösterreichisches Industrie und Gewerbe Blatt. Te časopisne objave so prve javno potrdile, da je Janez Puhar že manj kot štiri leta po izumu daguerrotipije v Parizu razvil svoj postopek – transparentno heliotipijo. Poročilo o svojem postopku s priloženimi štirimi fotografijami je Puhar poslal že leta 1842 na dunajsko Akademijo znanosti. Po teh začetkih je Puhar kot samostojni izumitelj za nekaj let zašel v pozabo. Leta 1848 izve, da je v Parizu za izum fotografije na steklu priznanje dobil Niepce de Saint -Victor. Leta 1851 se je s svojimi fotografijami predstavil na londonski svetovni razstavi, za kar je dobil bronasto medaljo. 17. junija 1852 pa je dočakal priznanje, ki ga je želel. Académie nationale iz Pariza ga z diplomo, ki mu jo podeli, sprejme med svoje člane in mu podeli naziv „izumitelj fotografije na steklu“. Izvirnik hrani Narodni muzej v Ljubljani.

Janez Puhar: Avtoportret

Janez Puhar: Cerklje na Gorenjskem l. 1860

Janez Puhar: Strelec, portret moškega

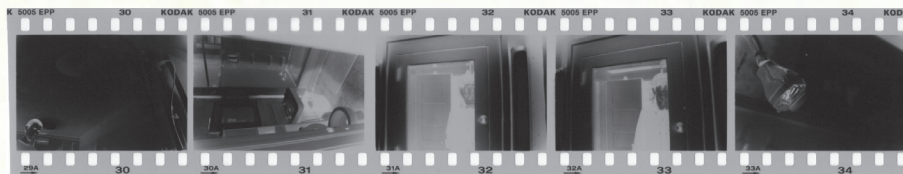
Janez Puhar: Zadnja večerja, foto reprodukcija

SUHE PLOŠČE KOT SNEMALNI MATERIALI

Do te iznajdbe so plošče pripravljali sproti, pred osvetlitvijo, zato ves ta čas govorimo o mokrem kolodijem postopku. Leta 1871 pa uspe angleškemu zdravniku in amaterskemu fotografu R. L. Maddoxu (1861–1902) svetločutne substance (srebrov bromid) vezati v želatini. Snov se je nanese na stekleno ploščo ali papir in osušila. Zato od tu dalje govorimo o suhih pripravljenih ploščah, ki so jih lahko uporabljali po potrebi. Kot razvijalec je bila uporabna pypogallusova kislina.

Leta 1891 se pojavi nov nosilec foto občutljivih slojev – celuloid. Njegova čistost, prozornost in možnost zvijanja omogočita razvoj zvityh filmov. Z nastankom in razvojem maloslikovne fotografije se pojavijo nove zahteve po izboljšavah glede zrnatosti kontrasta in občutljivosti fotografskih slojev. V obdobju pred drugo svetovno vojno začne nemška fotografska industrija iskati možnosti za standardizacijo občutljivosti fotografskih materialov. Občutljivost materialov se prične označevati z DIN stopnjami, v Ameriki pa z ASA vrednostmi.

Podoben razvoj doživi tudi material za izdelavo pozitivov – kopirni material. Tudi ta je bil v začetku pripravljen pred kopiranjem. Kasneje pa ga zamenjajo albumin papirji, kjer je vezivo beljakovina, in aristo papirji, kjer je vezivo svetločutne snovi želatina.

Suhe steklene plošče in celulojdni negativ film

RAZVOJ OBJEKTIVOV

Že v začetkih fotografije napake leč niso bile neznane. Tako že Daguerre uporablja kromatsko korigirane dvojne leče. Že leto dni po iznajdbi fotografije profesor Petzval izračuna prvi pravi objektiv. Ta Petzvalov objektiv ima majhen slikovni kot, svetlobno jakost okoli 1:3,5 in dobro ostrino v sredini – okoli optične osi, kar omogoča rabo objektiva že pri odprti zaslonki. Poleg tega Petzval izračuna še en širokokotni objektiv za pokrajinske posnetke. Leta 1856 Steinheil, optik iz Münchna, izdelava dvojni periskop, objektiv brez zarisov, Aplanat pa leta 1866 dvojni objektiv iz dveh akromatov. Za izdelavo objektivov so v tem času uporabljali samo dve vrsti optičnega stekla in sicer Flintovo in kronsko steklo. Objektivi so imeli močan astigmatizem. Nove možnosti za odpravo optičnih napak se pokažejo po letu 1884, ko v steklarni Schott v Jeni pod vodstvom profesorja Abbeja (1840–1905) izdelajo vrsto novih optičnih stekel z različnimi lomnimi količniki, ki omogočijo nadaljnjo izdelavo objektivov. S tem se začne novo obdobje anastigmatov in apokromatov. Nosilci razvoja so matematik dr. Paul Rudolf (1858–1935) in firma Carl Zeiss, z znanimi objektivi Protar in Tessar (po letu 1902).

Po drugi svetovni vojni se razvijejo še nove vrste optičnega stekla, kar omogoči dodatne izboljšave objektivov v njihovi svetlobni jakosti. Pojavijo se tudi popolnoma nove konstrukcije, kot so npr. objektivi s spremenljivimi goriščnicami. Z dodatnimi protirefleksnimi nanosi na lečah objektivov se poveča tudi njihova propustnost za svetlobo.

RAZVOJ FOTOGRAFSKEGA APARATA

Na razvoj fotografskega aparata je zelo vplival fotokemični in optični razvoj. Daguerrijeva kamera je bila sestavljena iz dveh lesenih škatel. Že leta 1841 pa Peter Wilhelm Friderich von Voigtländer izdelal prvo kovinsko kamero.

Na začetku prevladujejo lesene kamere z vmesnim mehom, v letu 1860 se pojavijo kamere z „magazinom“ in istega leta še prva zrcalno refleksna kamera. Leta 1866 Steinheil načrtuje prvo malo kamero. Otomar Anschütz pa leta 1887 patentira zavesni zaklop, ki omogoča krajše osvetlitvene čase in gradnjo novih tipov kamer. Pravi razvoj fotografskih kamer sproži priprava suhih plošč in razvoj zvitega filma leta 1891. Leta 1912 Deckel v Münchnu izdelal svoj znameniti centralni zaklop COMPUR. S tem se začne obdobje preciznih kovinskih kamer. Novo obdobje in nove normative v gradnji fotografskih aparatov obeleži tudi Oskar Barnack (1879–1936) s konstrukcijo maloslikovne kamere „Leica“ leta 1912, njeno množično proizvodnjo je preprečila prva svetovna vojna. Proizvodnja te maloslikovne kamere se je tako zavlekla v leto 1923, po katerem se začne uspešen razvoj nove maloslikovne fotografije.

Z vgradnjo električnega svetlomera v fotografski aparat leta 1938 je Kodak s svojo zložljivo kamero Kodak Six-20 začel novo obdobje avtomatizacije in digitalizacije. To prvo obdobje avtomatizacije in digitalizacije aparata je danes v glavnem že končano. Sledi digitalizacija na področju, kjer CCD in MOS elektronski elementi zamenjujejo film.

Razvoj fotoaparata skozi čas

RAZVOJ FOTOGRAFIJE NA SLOVENSKEM

OBDOBJE 1839-1919

Tudi do nas je prišla tehnika dagerotipije. (slika je pozitiv na srebrni ali posrebrjeni bakreni plošči, oziroma pozitiv in negativ obenem, odvisno od kota odbojne svetlobe, prepoznamo pa jo po značilnih mavrično barvitih lisah ob robu slike).

Pri nas so znani dagerotipisti Janez Puhar z lastno iznajdbo postopka na stekleno ploščo. Poleg njega so bili znani še Johann Bosch (krajinar), Lorenz Krach (slikar in portretist), Ferdinand Raman, Emil Dzimski in Anton Ločnikar, ki je fotografijo tudi poučeval.

JANEZ AVGUŠTIN PUHAR (1814-1864)

Janez Puhar, kaplan iz Kranja, je znan kot izumitelj heliotipije na stekleno ploščo. Javnost je o svojem izumu obvestil leta 1842, torej že tri leta po slovesni razglasitvi dagerotipije v Parizu, in zaradi tega spada med svetovne pionirje fotografije. Leta 1852 mu je francoska akademija za poljedelstvo, rokodelstvo in trgovino v Parizu podelila naziv izumitelja fotografije na steklo. Svoj izum je Puhar poimenoval hyalotipija, kar pomeni transparentna slika na steklu, svetlopis.

*Avtoportret Janeza Puharja, kopija fotografije na steklu, original izgubljen
(Narodni muzej Slovenije, Ljubljana)*

Janez Puhar, Gregor Rihar v čolnu na Bledu

FOTOGRAFIJA V ATELJEJU (1859-1919)

Z razvojem novih izumov v fotografiji se je kmalu uveljavil poklic fotografa, kar pa brez lastnega ateljeja skorajda ni bilo mogoče.

Prvi slovenski atelje je v Ljubljani leta 1859 odprl prvi slovenski poklicni fotograf Ernest Pogorelec (1832-1892). Ateljejski fotografi so v glavnem fotografirali portrete, krajine, vedute in se začeli ukvarjati z dokumentarno in reportažno fotografijo.

Emil Dzimski: Ženski portret, 1863

August Berthold: Sejalec, 1906

Roza Krach: portret Ane Zarnik

FOTOAMATERJI IN ZDRUŽENJA (1884-1919)

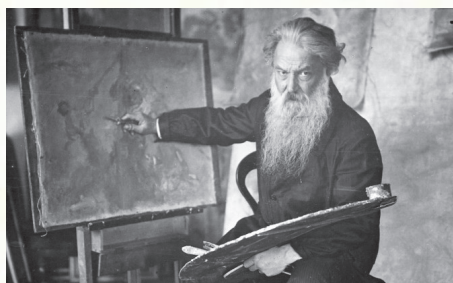
Ko so se okoli leta 1880 na tržišču pojavile suhe fotografske plošče, ki so z želatinasto emulzijo nadomestile mokri kolodij, je postala fotografija enostavnejša in bolj vabljiva za širši krog ljudi. V Sloveniji se je amaterska fotografija razvila nekje po letu 1884, ko je Ivan Šubic v Ljubljanskem listu objavil članek z naslovom »Najnovejša iznajdba v fotografiji«, kjer je opisal vse prednosti suhe plošče – večja svetlobna občutljivost, enostaven postopek, nizka cena idr. (Šubic, 1884, str. 150).

V Ljubljani so 17. julija 1889 ustanovili prvi slovenski amaterski klub »Klub amaterskih fotografov v Ljubljani«, s sedežem v nekdanji Gruberjevi palači, ki je spadal med prve klube v Evropi. Njegov predsednik, prof. Ivan Šubic, je s sodelavci klub ustanovil prav ob petdeseti obletnici izuma dagerotipije, dogodka pa je še večji pečat dala združba Slovenska Matica, ki je izdala prvi obširnejši fotografski priročnik v slovenskem jeziku.

OBDOBJE 1919–1945 *Zlata doba slovenske fotografije*

Obdobje med obema vojnama lahko glede fotografije na Slovenskem rekonstruiramo le fragmentarno, zlasti leta takoj po prvi svetovni vojni in vse do ustanovitve Fotokluba Ljubljana leta 1931. Na splošno lahko rečemo, da so se v teh letih združevale tradicije piktorializma izpred vojne in topografske planinske fotografije s poskusi avantgarde in nove stvarnosti.

Piktorializem je bil na impresionistično maniro oprt fotografski princip, ki je svoje privrženice pri nas našel že pred prvo svetovno vojno, v tem slogu pa so se kakovostno izražali tudi kasneje. Ena takšnih je bila Jela Repič Watzke (1892–1973), ki je izdelovala mehke, intimne in svetlobnim učinkom posvečene podobe, poleg nje pa tudi Fran Krašovec (1869–1969) s fotografijami z žanrskimi prizori in megličastimi pokrajinami. V tehniki bromolja je skozi podobo liričnega razpoloženja kazal zanimanje za pokrajino kot »čustveno impresijo, polno trepetavega ozračja« (Štrumej, 2011, str. 12).

*Fran Krašovec: Rihard Jakopič v delavnici slika
Delo na stavbi, 1927*

Druga veja fotografov pa se je še vedno vezala na planinsko fotografijo. Poleg že omenjene fotografske sekcije Slovenskega planinskega društva so podobno ustanovili tudi pri Turistovskem klubu Skala.

Janko Ravnik: V kraljestvu Zlatoroga, 1931

*Slavko Smolej: Butare nesejo k blagoslovu
na cvetno nedeljo, 1940*

Kar se tiče fotografskega sloga, je nanj v veliki meri vplival nacionalizem – pojavi se nareč »narodni moment kot izraz nemoči in kompenzacije političnega odločanja z iskanjem narodove identitete v kulturi« (Kambič, 1982, str. 108).

V drugi polovici tridesetih sta največja proizvajalca fotografskih filmov Kodak in Agfa trgu ponudila večslojni barvni film za diapozitive in že leta 1937 je prve barvne diapozitive pri nas pokazal Janko Brajc, nato pa še Milan Dular in Karlo Kocjančič.

Josip Pelikan v Kamniško-Savinjskih Alpah

Karlo Kocijančič: Sadje, 1936

OBDODJE 1945-1990

Ob okupaciji Slovenije so bili pomembnejši fotografski klubi ukinjeni, tako da so bili za nadaljevanje fotografske tradicije in razvoja pomembni predvsem njihovi bivši člani, ki so kot partizanski fotoreporterji širili svoje znanje amaterskim fotografom. Bistveni sta bili zlasti »trdoživost in ilegalnost partizanske fotografije, ki sta preživelii kljub težkim pogojem okupacije in nasilja« (Fabec & Vončina, 2005, str. 7).

Zaradi potreb NOB je nastala fotoreporterska služba, in sicer sta se oblikovali fotosekcija Glavnega štaba Slovenije in fotosekcija Slovenskega narodnoosvobodilnega sveta, ki sta določili pravila delovanja fotoreporterske službe.

Jože Petek: Karel Destovnik Kajuhi na Paškem Kozjaku, 1944

Po vojni so začeli v TAM-u s proizvodnjo vozil; na fotografiji tovorno vozilo Pionir, 1947 (Pokrajinski muzej Maribor)

Materialni pogoji za fotografsko delo so bili po vojni zelo slabi, kljub temu pa so največji predvojni klubi kmalu spet zaživelii. Fotoklub Ljubljana je začel ponovno delovati leta 1946, istega leta pa je potekala tudi ustanovna seja Slovenske organizacije fotoamaterjev v Ljubljani.

V prvih povojnih letih je delno še vedno veljala medvojna prepoved svobodnega fotografiranja, zato so svobodno lahko fotografirali le redki pooblaščenii in preverjenii avtorji.

Postopoma se je oblikoval tip socrealistične fotografije.

Po letu 1950 se je število fotografij s socrealistično ikonografijo začelo zmanjševati, ponovno pa je oživela piktorialistična tradicija, deloma dopolnjena z motiviko graditve in obnove, še vedno pa pod vplivom slikarskega motivnega sveta (Kovič, 1990, str. 10).

Janez Marenčič: Preproga, 1955 (Muzej novejšee zgodovine Slovenije)

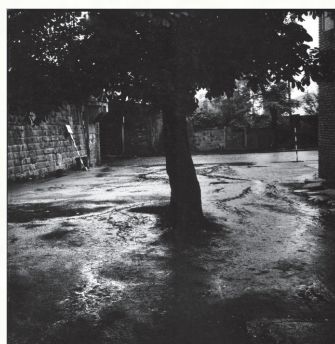
Vlastja Simončič: Ljubljansko kopališče Ilirija, 1957 (Muzej novejšee zgodovine Slovenije)

V šestdesetih je kot fotoreporter nastopil eden najbolj znanih slovenskih fotografov Joco Žnidaršič, ki je zaslovel s svojo sporočilno angažiranostjo in v svojem opusu predstavil dosežke »ustvarjalca, ki ob mnogovrstnosti zastavljenih in izbranih nalog uveljavlja načela svojevrstne /.../ poetike« (Kovič, 1990, str. 13).

Joco Žnidaršič: Kozjansko, 1970

Konec šestdesetih in v prvi polovici sedemdesetih je bil zelo pomemben t.i. »Mariborski krog«.

*Ivan Dvoršak: Predmestje, 1970
(Arhiv Stojana Kerblerja)*

Zmago Jeraj: Krivoustneži, 1986

Stojan Kerbler: Sam, 1966

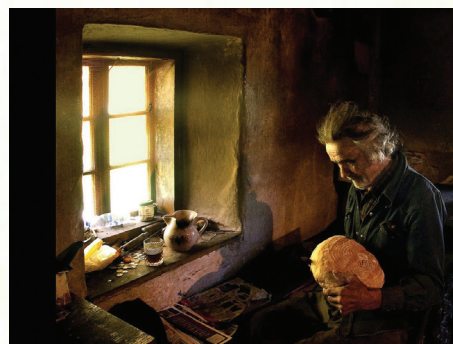
Predstavnik t.i. »črnega« realizma je Stojan Kerbler, ki je s svojimi izpovednimi črno-belimi fotografijami izoblikoval jasno prepoznaven in celo mednarodno priznan slog. Bil je tudi eden redkih, ki ga je nagovarjalo življenje kmečkega človeka (Štrumej, 2011).

PO LETU 1990 - SAMOSTOJNA SLOVENIJA

Bogata tradicija slovenske fotografije se nadaljuje in postaja vedno bolj mednarodno poznana.

Branimir Ritonja: Prodajalec sadja, Havana, Kuba, 2015

Herman Čater: Pri oknu, 2008

BISTRIŠKI FOTOGRAFI - KRONISTI BISTRIŠKE PRETEKLOSTI

Sprva so tudi pri nas fotografi iskali zaslužek s fotografiranjem za razglednice.

*Najstarejša (1896) doslej znana razglednica našega mesta.
Lep primer krajinske fotografije na steklo
(Arhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica)*

Tednji fotografi so se selili iz kraja v kraj oz. tja, kjer so imeli delo. 5. dragonski polk avsto-ogrske vojske je bil nastanjen v bistriški kasarni in marsikateri vojak si je želel svoj portret.

(Arhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica)

Poklic fotografa ni bil vedno dovolj za življenje, nekateri so imeli še dodatne dejavnosti za zaslužek.

*Bistriška plemiška družina Attems se je verjetno dala
fotografirati v mestih kot sta Gradec in Dunaj
(Arhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica)*

Eden najpomembnejših fotografov pred 1. svetovno vojno in po njej je bil **FRANZ ERBEN** (1873-1934). Sprva je imel fotografski zavod v Gradcu, od leta 1904 pa v Lipnici. Njegova posebnost so bile krajevne fotorazglednice, izdelane na srebrobromidnem papirju. Po zatonu monarhije se sled za njim v Slovenski Bistrici povsem izgubi.

Le bogate družine so si lahko privoščile fotografiranje.

*»Nekoč je vlak pripeljal tudi v naše mesto«,
razglednica postaje, porušene leta 2008
(Foto: Franz Erben, založila: Rosa Pitschl,
1914)*

*Hiša »Gabrielenhof« na nekdanjem Novem
trgu, danes na Trgu Alfonza Šarha,
razglednica
(Foto: Franz Erben, 1911)*

Družabno življenje pred 1. svetovno vojno je bilo pestro. Fotografiji so razen ateljejskega in krajinskega slikanja zabeležili tudi kulturna dogajanja.

Igra "Zapečateni župan", 1912, (tretji od desne stoji Anton Arzenšek, župan v Slovenski Bistrici med leti 1943-45), razglednica
(Foto: Franz Erben, arhiv Maksimilijana Ozimiča)

Stojnica "Delikatesa pri jami lakote" ob prazniku poletja (žetve), ki ga je priredilo Olepševalno društvo v Slovenski Bistrici 7. julija 1912, razglednica
(Foto: Franz Erben)

V času pred 2. svetovno vojno je bilo redko, da bi bila ženska lastnica trgovine. Izjema pri nas je bila **ROSA PITSCHL**, ki je bila lastnica knjigarne in založnica številnih bistriških razglednic, ki so jih posneli bistriški fotografi. Bila je ena najpomembnejših založnic avstro-ogrske monarhije. Pokopana je na bistriškem pokopališču.

Stojnica Olepševalnega društva pri gostilni Kac, pozneje Verhovnik, na prostoru nekdanje steklarne, razglednica.
Od leve stojijo: g. Valand, Elza Hilbert, Rosa Pitschl in Rosa Petzerik, 6. 7. 1913.
(Foto: Franz Erben, arhiv Maksimilijana Ozimiča)

Portret Rose Pitschl v poznih letih na balkonu svoje hiše na Kolodvorski ulici št. 4
(Arhiv Maksimilijana Ozimiča)

Na steni rojstne hiše Rose Pitschl (danes Trg svobode 17, pri TIC-u) je imela lončarska družina njenega očeta vgrajeno pečnico (še danes vidna - primer obrtnika). Kasneje je imel tukaj fotografsko in urarsko dejavnost Josip Pelko
(Foto: Josip Pelko, arhiv družine Pelko)

Bogatejše družine so si lahko kupile fotoaparate na steklo.

Sigismund ali Kurti Bastjantschnitsch kot fotograf, sin Rose Pitchl. Stojijo od leve: Erika in Eta Arzenšek ter Maks Ozimič, v ozadju cerkev sv. Jerneja v Slovenski Bistrici
(Arhiv Maksimilijana Ozimiča)

Tržaška (danes Ljubljanska) cesta, razglednica
(Založila: Rosa Pitchl, 1932)
(Arhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica)

Posebnež med fotografi je bil **JULIUS TITTL** (1874–1952). Rodil se je na Češkem. Prvi atelje in brivnico je imel na Triesstestrasse (današnja Ljubljanska cesta, nasproti vojašnice). Sprva je deloval v Salzburgu, od koder je pripotoval v Slovensko Bistrico. Fotograf je bil kronist številnih dogodkov. Med prvo svetovno vojno je bil mobiliziran. Po srečni vrnitvi domov se je zopet lotil fotografije, vendar ji ni posvetil vse svoje pozornosti. Začel se je ukvarjati z iridiagnostiko, spiritualizmom in okultizmom. Po prvi svetovni vojni je imel atelje v neposredni bližini Graslovega (žitnega) stolpa. Julius Tittl je imel obrt vse do leta 1946. Med meščani se je razvil smešen izrek »Tittl ohne Mittel«, »Tittl brez sredstev«, le zakaj?

Nekoč je hiša ob Graslovem (žitnem) stolpu služila kot atelje Juliusa Tittla, danes je ni več. Porušena je bila leta 1999. Sprva je imel Tittl atelje nasproti vojašnice. Nazadnje pa je domoval v hiši, kjer je danes kmetijska zadruga na Mariborski cesti
(Foto: France Mesesnel, 1938, Ministrstvo za kulturo, Indok center)

Skupinska fotografija je bila vrhina Juliusa Tittla. Izključno moški so se srečevali v klubufajfarjev (piparjev), razglednica
(Foto: Julius Tittl, svetlotisk, okoli leta 1910)

Simbol upornišтва in narodnosti: hrast pri Vencleslu (Zgornja Ložnica), kjer so se že v 17. stoletju zbirali kmečki uporniki. V 19. stoletju je pod hrastom potekala šola v naravi. Danes hrast ne stoji več
(Foto: Julius Tittl)

Verjetno najstarejša fotografija bistriških gasilcev ob 50-letnici l. 1923. Podeljene so bile srebrne medalje. Drugi z leve je veliki podpornik gasilcev bistriški župan Albert Stiger
(Foto: Julius Tittl)

JOSIP PELKO (1881-1962)

V času med obema vojnama je v Slovenski Bistrici deloval poklicni fotograf – krajinar Josip Pelko. Bil je član zadruge fotografov v Ljubljani. Sprva se je učil spretnosti pri obnovi cerkvenih fresk in oltarjev. Kasneje se je poglobil v urarsko stroko. Vse od leta 1907 je bil urar v Slovenski Bistrici. Fotografija mu je bila dodatna dejavnost. Sprva je imel urarsko delavnico na Glavnem trgu, leta 1966 pa je preselil svojo delavnico na današnjo Mariborsko cesto.

(Arhiv družine Pelko)

Josip Pelko pred svojo urarsko delavnico na Glavnem trgu (danes Trg svobode). Bil je tudi odličen čistilec jedilnih servisov, tudi Attemsovih (Arhiv družine Pelko)

Josip Pelko je bil odličen krajiniski fotograf. Črno jezero na Pohorju okoli leta 1938
(Foto Josip Pelko, arhiv družine Pelko)

»Danes ne bi vedeli, do so bile poplave leta 1934« - pogled proti današnji pošti
(Foto Josip Pelko, arhiv družine Pelko)

Skupinska fotografija lastnikov tovarn in obrtnikov, ki so dajali kruh domačinom.
(Arhiv družine Pelko)

V prostorih nekdanje hranilnice na Kolodvorski ulici (danes Dom Svobode) so prirejali razne sejme. Sadjarsko-vrtnarski sejem 1934
(Arhiv družine Pelko)

Zasluzek so iskali tudi akrobati. Glavni trg (današnji Trg svobode) okoli leta 1935
(Arhiv družine Pelko)

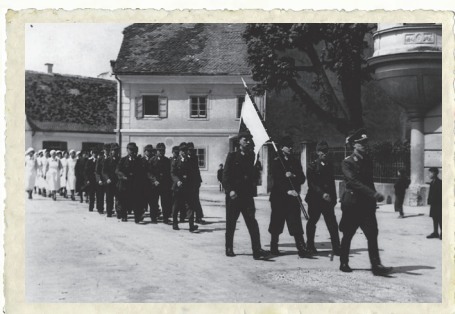

Še nekaj bistriških fotografij, katerih avtor ni znan

Verjetno marsikdo ne ve, da je bil eden od škofov po rodu iz Slovenske Bistrice. To je bil Ignac Franc Zimmerman, lavantinski škof (1824–1843). V čast njegovega obiska (1826) našega mesta so mu postavili kapelo. Kapela je bila odstranjena zaradi širitve ceste. Fotografija prikazuje krst prvega gasilskega vozila (26. 6. 1932). Gasilci so sprejeli zanimiv sklep, da se gasilskega vozila ne sme uporabljati »za zabavne vožnje«
(Arhiv Maksimilijana Ozimiča)

Največja športna prireditev v Slovenski Bistrici se je zgodila ob odprtju Slomškovega doma (1939). Nastopili so slovenski fantje
(Arhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica)

Fotografi so bili dejavni tudi med okupacijo. Fotografija prikazuje nemško vojsko in dekleta, ki so bila na obveznem delu, ob nekdanjem hotelu Beograd
(Arhiv Mladena Čeriča)

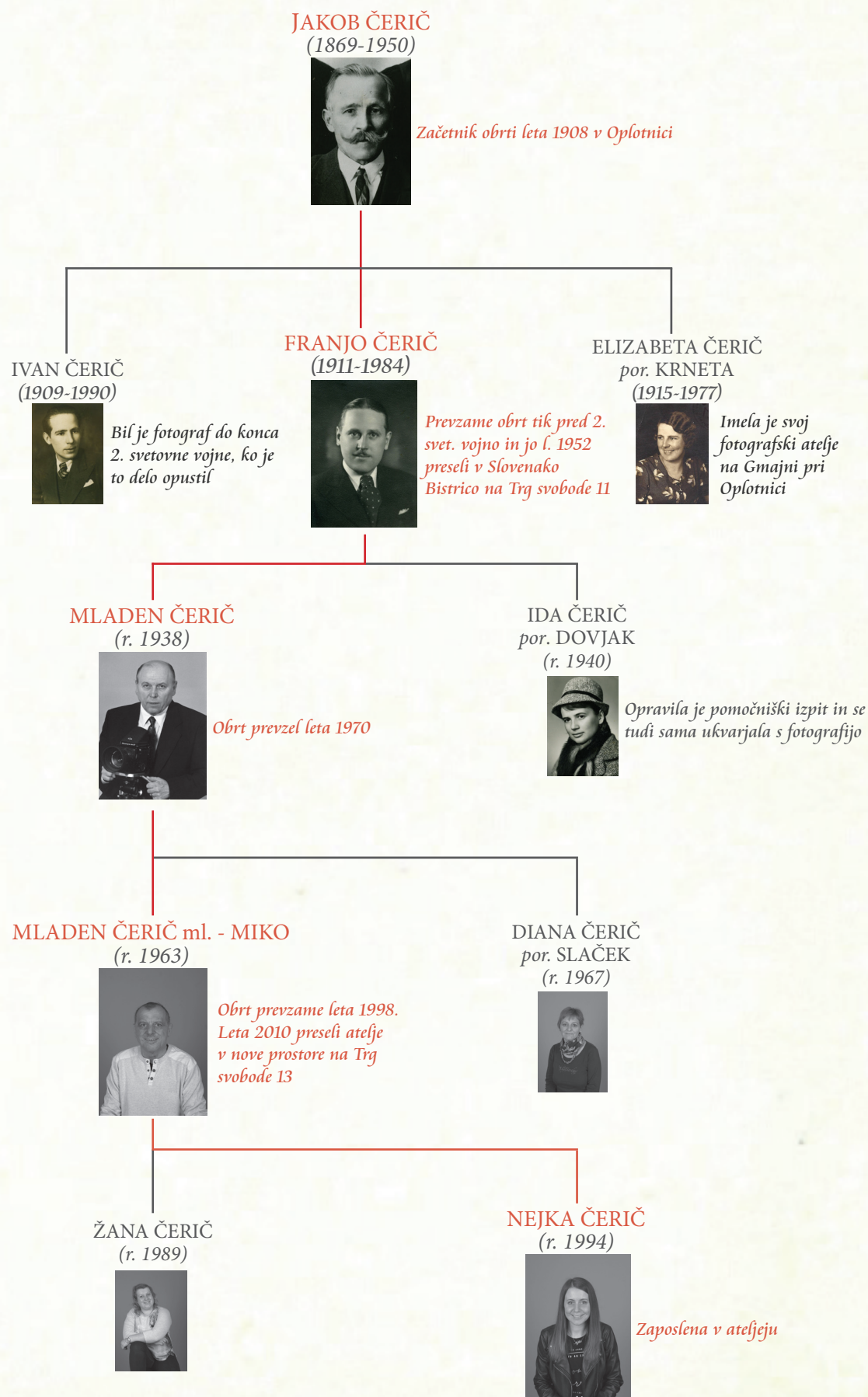
OSTALI BISTRIŠKI FOTOGRAFI

Ob že omenjenih fotografih in fotografski družini Čerič, velja omeniti še dva fotografa, ki pa sta s svojo dejavnostjo začela mnogo kasneje.

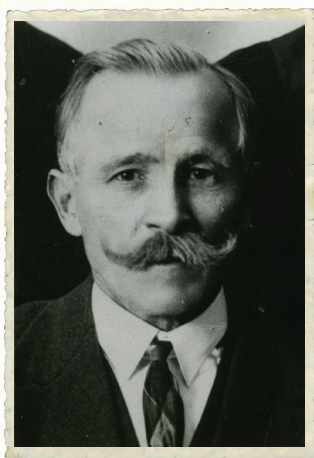
Prvi je bil **PAVEL KLEČINA**, ki je imel svoj atelje v Partizanski ulici in se je ukvarjal z ateljejsko fotografijo, poleg tega pa je veliko fotografiral tudi na terenu (poroke, rojstne dneve, birme, pogrebe ...). Deloval je od sedemdesetih do devetdesetih let prejšnjega stoletja.

Drugi je **SAMO BRBRE**, ki je s svojo dejavnostjo začel l. 1990 kot s popoldansko obrtjo, že l. 1992 pa kot stalno obrtjo. Poleg fotografske dejavnosti je imel v začetku tudi videoteko. Svoje prostore ima v Ozki ulici, kjer opravlja tudi storitve ateljejske fotografije, veliko pa fotografira tudi ostale dogodke na terenu in poleg fotografiranja tudi snema. Nudi tudi storitve uokvirjanja slik in fotografij, velikoformatni in digitalni tisk ter izdelavo in razmnoževanje CD-jev in DVD-jev.

PRENOS FOTOGRAFSKE OBRTI V DRUŽINI ČERIČ

JAKOB ČERIČ (1869–1950) začetnik družinske tradicije

(Arhiv družine Čerič)

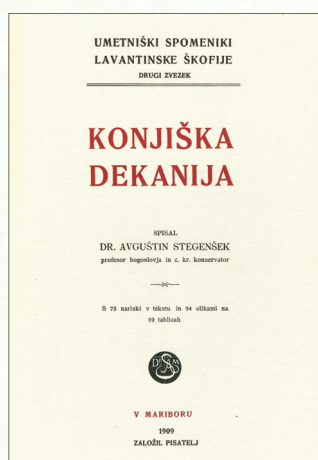
Jakob Čerič se je rodil v Staršah pri Ptuj 14. julija 1869. O njegovem življenju pred prihodom v Oplotnico, kjer je leta 1908 odprl prvi fotografski atelje, ne vemo skoraj nič več. Takrat je bil star že 39 let.

(Arhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica)

Kje se je izučil fotografske umetnosti? Kaj je počel pred prihodom v Oplotnico? Ali je kot popotni fotograf potoval iz kraja v kraj s trebuhom za kruhom? Ali ga je v Oplotnici zadržala ljubezen? Tega ne vemo.

Vemo pa, da je bil mojster Čerič odličen fotograf. Obvladal je ne samo ateljejsko portretno fotografijo ampak tudi zahtevno dokumentarno fotografijo s področja cerkvene umetnosti.

Njegove reprodukcije v tisku so zelo kvalitetne, čiste, ostre in pravilno osvetljene. To, da je dr. Avgustin Stegenšek v svojo znamenito Konjiško dekanijo vključil tudi pet fotografij Jakoba Čeriča, samo dokazuje njegovo mojstrstvo.

(Arhiv Mladena Čeriča)

(Arhiv Mladena Čeriča)

(Arhiv družine Čerič)

V manjših krajih, kot je bila Oplotnica, pa se v tistih časih ni dalo živeti samo od fotografije. Vzdrževati je moral sebe, družino, atelje, skrbeti je moral za vajence in njihovo šolanje, za posodobitev opreme, nabavo plošč, filmov, kemikalij in papirja.

Tako kot njegovi stanovski kolegi je moral poprijeti še za marsikatero drugo delo. Kot spreten samouk je znal montirati cerkvene orgle, urediti električno napeljavo, mizariti in še kaj.

Kako pa se je fotografiralo?

Jakob Čerič je uporabljal veliko ateljejsko kamero (mehovko) na srebrne plošče, ki so jo njegovi potomci skrbno hranili vse do današnjih dni.

Sicer pa je bila pot do nastanka fotografije v Jakobovih časih dolga in zahtevna ter včasih tudi precej negotova. Potrebna je bilo veliko truda in znanja pa tudi potrpljenja, da je uokvirjena fotografija na koncu dobila svoje mesto na steni.

Uporabljali so steklene plošče, občutljive na svetlobo, ki so jih v popolnoma zatemnjenem prostoru vstavljali vkasete (t.j. kovinske ali lesene skrinjice). Pred fotografiranjem je bila pomembna še pravilna nastavitev osvetlitve – če se je osvetljevalo predolgo, je bila fotografija pretemna, če premalo, je bila presvetla. Starejši objektivni so imeli izdelan le pokrovec, ki ga je fotograf odmaknil po lastni presoji in objektiv spet pokrnil.

Na plošči je bila na koncu ujeta le nevidna slika, ki pa jo je bilo potrebno še razviti. Fotograf je moral biti vešč vseh kemijskih postopkov, ki jih je moral izvajati v pravilnem zaporedju, da je na koncu iz negativa dobil pozitiv. Za fiksiranje slik so nekoč uporabljali celo ciankalij, zato so nekateri fotografi nevarno zboleli.

Kako pa je bil opremljen atelje?

Ljubezen do fotografiranja je oče Jakob prenesel na vse svoje tri otroke. Oba sinova in tudi hči, kar je bilo za tiste čase redkost, so bili veščji umetnosti fotografiranja. Potem ko sta se pri očetu izučila oba sinova, je obrtno dovoljenje leta 1939 prenesel na svojega mlajšega sina, ki jenadaljeval očetovo tradicijo v Slovenskih Konjicah.

Vesela družba pri Čeričevih, ki jo je v očetovem ateljeju posnel njegov prvorojenec (Arhiv Ivana Čeriča ml.)

Družinski portret družine Jakoba Čeriča, ki si jo je ustvaril s svojo ženo Katarino, rojeno Tajnikar. Od leve stojijo Ivan (r. 1909), Elizabeta (r. 1915) in Franjo (r. 1911) (Arhiv Ivana Čeriča ml.)

Ljubezen do fotografiranja je oče Jakob prenesel na vse svoje tri otroke. Oba sinova in tudi hči, kar je bilo za tiste čase redkost, so bili veščji umetnosti fotografiranja. Potem ko sta se pri očetu izučila oba sinova, je obrtno dovoljenje leta 1939 prenesel na svojega mlajšega sina, ki jenadaljeval očetovo tradicijo v Slovenskih Konjicah.

Jakob z ženo Katarino na obisku pri sinu Ivanu v Trebnjem (Arhiv Ivana Čeriča ml.)

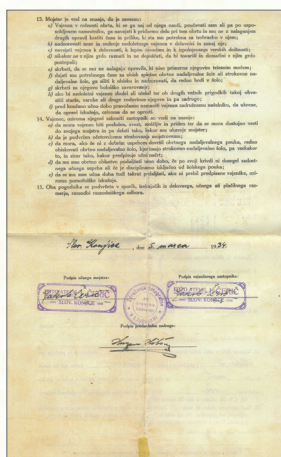
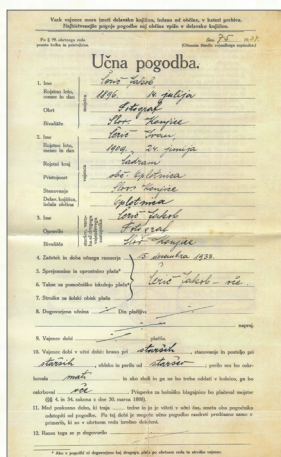
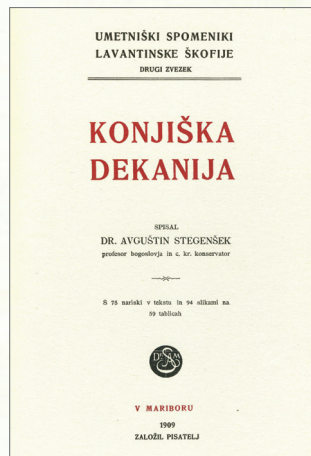
Mojster Čerič je dočakal visoko starost in je pokopan v družinski grobnici v Oplotnici (Arhiv Ivana Čeriča ml.)

IVAN ČERIČ (1909-1990)

Ivan Čerič se je rodil istega leta (1909), kot je izšla Stegenškova Konjiška dekanija, v kateri so bile objavljene tudi fotografije, ki jih je napravil oče Jakob Čerič. Ivanovi potomci hranijo izvod navedene knjige, na kateri je odtisnjen žig "I. Čerič – fotograf – Oplotnitz".

Ivana Čeriča je kot člana društva Sokol v Slovenskih Konjicah konec 20-tih let prejšnjega stoletja fotografiral oče Jakob. Ivan je obločen v uniformo sokolov. (Arhiv Ivana Čeriča ml.)

Pri očetu Jakobu se je izučil fotografskih spretnosti tudi sin Ivan, kar dokazuje Učna pogodba iz leta 1934.

V pogodbi je bilo zapisano tudi: "... da mora mojster vajenca v ročnosti obrta, ki se ga naj od njega nauči, poučevati sam, ... ga navajati k pridnemu delu pri tem obrtu, ... nadzorovati nprav in vedenje vajenca v delavnici in zunaj nje ... Vajenec je vzel na znanje, da mora biti poslušen, zvest, molčljiv in priden, ... da je podvržen očetovskemu strahovanju mojstrovcemu, ..."

(Arhiv Ivana Čeriča ml.)

Po opravljenem fotografskem izpitu je bil v veliko pomoč bratu Franju, ki je deloval fotografskem studiu v Slovenskih Konjicah. Ivan je opravil veliko terenskega dela, pomagal pri snemanju in fotografiranju porok, pogrebov in drugih družinskih dogodkov.

Že leta 1933 je nastala ta fotografija kot "Spomin na gostijo Marije Detiček in Mihaela Mišiča"; nevesta je bila sestra Ivanove žene Antonije (Arhiv Ivana Čeriča ml.)

Fotografi so bili vedno kronisti tistega časa v katerem so ustvarjali; fotografije nam prikazujejo tudi stil oblačenja tedanjega časa.

(Arhiv Ivana Čeriča ml.)

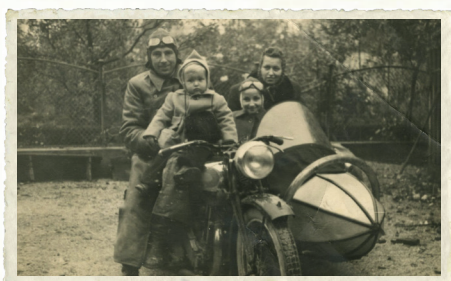
To je bil čas lesenih fotoaparátov s stojali, osvetljavo pa so fotografi iskali na soncu, uspešnost fotografovega dela je bila tako odvisna od količine svetlobe, ki je prihajala v prostor, saj takrat še ni bilo električnih pripomočkov.

"Fotografi na birmi" - Ivan Čerič je drugi z leve; fotografirano s samosprožilcem
(Arhiv Ivana Čeriča ml.)

Že oče Jakob je bil strasten motorist, ki je strast do motorja prenesel tudi na svoje otroke. Motorist s številko 69 je Ivan Čerič na dirki na Jezerskem vrhu leta 1938.

(Arhiv Ivana Čeriča ml.)

Izleti in vožnje z motorjem niso bili redkost pri Čeričevih; tudi Ivan je svojo družino večkrat popeljal naokrog po Sloveniji.

(Arhiv Ivana Čeriča ml.)

Kljub temu da se je Ivan izučil fotografske obrti, je opravljal tudi druga dela; že leta 1936 je Ivan postal poslovođa trgovine s čevlji Bata v Slovenskih Konjicah. Že leto kasneje je odprl še eno poslovalnico tudi v Trebnjem.

(Arhiv Ivana Čeriča ml.)

ELIZABETA ČERIČ, poročena KRNETA (1915-1977)

Življenjska pot Elizabete – Betke Čerič je tesno povezana s fotografijo. Kot mlado dekle jo je oče Jakob poslal na šolanje v Celje, kjer je pridobila poklic fotografinje.

Zakaj pritegne njena življenjska zgodba? Zato, ker je Betka, ki je sprva delala kot fotografska pomočnica nato pa kot poklicna fotografinja, delovala v času, ko so ženske na podeželju v večini živele tradicionalno življenje mater in gospodinj.

(Arhiv Ane Mernik)

Aleksander Krneta je prišel v Celje iz Benkovca na Hrvaškem. Med prakso v Celju sta Betka in Aleksander združila hubezen in poklicne ambicije (Arhiv Ane Mernik)

Biti fotograf pomeni biti umetnik. Betka je imela vsestranske sposobnosti in številne interese. Na fotografiji je Betka v vlogi amaterske igralkice in glasbenice (Arhiv Ane Mernik)

Tudi ona je po očetu Jakobu podedovala hubezen do motorjev (Arhiv Ane Mernik)

Elizabetini otroci Vojko, Marko, Ankica in Nataša na pokopališču – ob grobu bratca in sestrice, ki sta umrla še kot dojenčka (Arhiv Ane Mernik)

Fotografija otrok (desno) je nastala leta 1945 po koncu vojne, ko je neuspešno, tudi preko Mednarodnega Rdečega križa, iskala moža, ki je bil mobiliziran in pogrešan od začetka vojne. Pretresljiv dokument, ki obtožuje. Otrokom je ostal le oče na fotografiji.

(Arhiv Ane Mernik)

Betki so bili njeni otroci pogosto motiv za ustvarjanje.

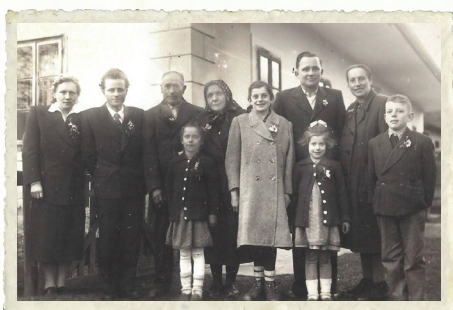

(Arhiv Ane Mernik)

*"Na stolu" - najmlajša Elizabetina hči Ankica.
Fotografija je nastala leta 1945
(Arhiv Ane Mernik)*

Leva fotografija je nastala okoli leta 1950 in kaže na to, da je bila fotografu še kako pomembna kompozicija. Hkrati pa lahko s posnetka razberemo globoko povezanost med fotografom in malčki. Vsi štirje otroci so resni in zazrti v objektiv. Kot je naročila mama fotografinja.

Težki, povojni čas je spremenil življenje mnogim, tudi Betki. Sebe in svoje otroke je preživljala s tem, kar je znala – s fotografiranjem in izdelovanjem fotografij.

(Arhiv Ane Mernik)

V hiši si je uredila atelje in temnico z vsem, kar sodi k fotografski obrti.

Spomini vnukinje Ankice: *»Strogo prepovedano je bilo odpirati vrata v temnico, ko je razvijala fotografije, ki jih je kar s ščipalkami pripenjala na vrvico. Prav posebej se je trudila urediti atelje, ki ga je prilagajala potrebam strank.«*

(Arhiv Ane Mernik)

FRANJO ČERIČ (1911–1985) in nadaljevanje družinske tradicije v Slovenskih Konjicah

Franjo Čerič se je rodil 27. novembra 1911 na Lačni gori pri Oplotnici očetu Jakobu in materi Katarini. Otroštvo in mladost je preživel v družbi starejšega brata in mlajše sestre v hiši nasproti cerkve.

Lahko bi rekli, da mu je bila poklicna pot fotografa položena že v zibko. Ob takem mojstru kot je bil njegov oče, se je lahko veliko naučil.

(Arhiv Mladena Čeriča)

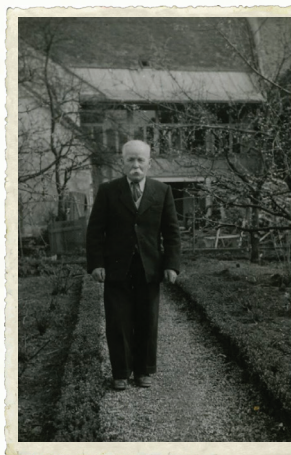

Franjo s sestro Elizabeto
(Arhiv Ane Mernik)

Kot je razvidno iz vajeniškega dokumenta brata Ivana, je oče Jakob preselil atelje iz Oplotnice v Slovenske Konjice že pred letom 1934. Stanovali so v hiši št. 39.

(Arhiv Ivana Čeriča ml.)

Poročil se je in si z ženo Ido ustvaril družino. Sin Mladen se je rodil leto preden je opravil mojstrski izpit in malo pred začetkom druge svetovne vojne prevzel očetovo obrt ter nadaljeval družinsko tradicijo v starem mestnem jedru v Slovenskih Konjicah. Leta 1940 se mu je rodila še hči Ida.

Franjo z ženo Ido, ki je bila zaposlena na sodišču. Bila je nepogrešljiva v družinskem ateljeju
(Arhiv Ide Dovjak)

Srečna družina - žena Ida, hči Ida, sin Mladen in Franjo
(Arhiv Mladena Čeriča)

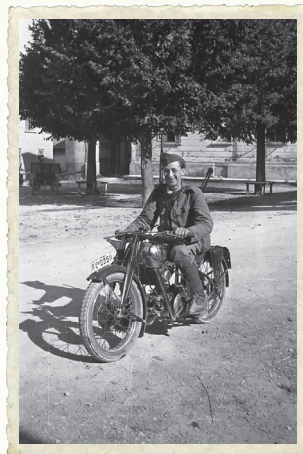
Slovenske Konjice pred 2. svetovno vojno
(Slovenski etnografski muzej, Ljubljana)

Med drugo svetovno vojno je bil kurir, s partizanskim imenom Muki. Le predstavljamo si lahko kako mu je bilo, ko je med prenašanjem drago-cenega tovora tvegaj svoje življenje. V eni izmed nalog je bil ujet in zaprt v mariborskih zaporih, od koder je pobegnil med bombardiranjem Maribora in se spet pridružil partizanom. Vojno je preživel in se vrnil domov.

Partizanski kurir na motorju, ki ga je v svoj objektiv leta 1944 ujel Vinko Bavec, ni Franjo Čerič, je pa eden izmed številnih, ki so med drugo svetovno vojno opravljali to nevarno delo.

Tudi na motorju!

(Muzej novejšje zgodovine Slovenije, Ljubljana)

V fototeki Muzeja novejšje zgodovine Celje hranijo tri fotografije, ki jih je posnel Franjo Čerič v Slovenskih Konjicah takoj po vojni: Zaplenjeni nemški paketi na pošti, Delitev zaplenjenih koles med civiliste in Na vozovih na volitve v Slovenskih Konjicah. Po vojni je foto dokumentiral tudi vse spomenike NOB na terenu.

(Arhiv Muzeja novejšje zgodovine Celje)

S sodobnejšo tehniko, ki je omogočala lažje terensko delo se je iz svojega studia lahko podal tudi na teren, kjer je zabeležil marsikateri pomembni trenutek v življenju Konjičanov pa tudi Bistričanov.

(Arhiv Mladena Čeriča)

(Arhiv Mladena Čeriča)

Njegov vnuk, ki še danes nadaljuje družinsko tradicijo, se spominja: "Takrat se je že začelo fotografiranje porok, pogreb in drugih družinskih dogodkov pa tudi že prvo fotografiranje občanov za dokumente. Tudi tehnika je že napredovala. Bili so malo boljši fotoaparati, pojavljale so se tudi že prve bliskavice. Dedek, ki je bil zelo napreden, je takrat fotoaparate in fotografsko opremo vozil iz Nemčije, saj pri nas ni bilo skoraj nič te opreme."

LETA 1952 JE SVOJ ATELJE PRESELIL NA TRG SVOBODE 11 V SLOVENSKO BISTRICO.

“Slovenske Konjice so bile takrat trg, Slovenska Bistrica pa mesto. Tu je bila tudi vojska, iz kasarne je prihajalo veliko stalnih strank. V teh letih, okoli leta 1958, so se že začele izdelovati tudi barvne fotografije.”

Pogled na Trg svobode v Slovenski Bistrici leta 1952
(Arhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica)

Franjo Čerič pred novozgrajeno hišo na Jožefovem
hribu v Slovenski Bistrici
(Arhiv Mladena Čeriča)

Franjo Čerič je Bistričanom s svojimi fotografijami nedvomno zapustil veliko lepih spominov.

Zaposleni v trgovskem podjetju Planika Slovenska
Bistrica ob 10. obletnici obstoja
(Arhiv Mladena Čeriča)

Delovni kolektiv DES Slovenska Bistrica
(Arhiv Mladena Čeriča)

Mojster Čerič je leta 1954 fotografiral malčke, ki so obiskovali vrtec na Ljubljanski ulici (kjer je sedaj okrepčevalnica Sabina)
(Arhiv Malke Veler)

Mladen Čerič (prvi z leve) na startu dirke v Slo-
venski Bistrici (Arhiv Mladena Čeriča)
(Arhiv Mladena Čeriča)

Tako so mu pozirale maskare v 60-ih letih
prejšnjega stoletja
(Arhiv Mladena Čeriča)

Bil je tudi pravi mojster studijske fotografije. Iz njegovih fotografij veje mehkoba, svetloba in senca sta natanko preštudirani, kompozicije popolne.

(Arhiv Matke Veler)

(Arhiv Mladena Čeriča)

(Arhiv Mladena Čeriča)

Pa še ena iz družinskega albuma z vnuki.

(Arhiv Mladena Čeriča)

MLADEN ČERIČ (r. 1938)

Svoja prva znanja o fotografiji je Mladen Čerič kot otrok dobil od svojega očeta Franja že v ateljeju v Slovenskih Konjicah, kjer je družina Čerič živel in delovala vse do leta 1952, ko so svojo dejavnost preselili v Slovensko Bistrico.

(Arhiv Mladena Čeriča)

V Slovenskih Konjicah ...

... z očetom Franjem in sestro Ido
... in z mamo Ido na cvetno nedeljo leta 1942
(Arhiv Mladena Čeriča)

Stari trg v Slovenskih Konjicah pokrit s snežno odejo, leta 1943. Mladen s smučarsko opremo tedanjega časa in sestro Ido
(Arhiv Mladena Čeriča)

Oblika, izgled in ureditev ateljeja pa niso odvisni le od fotografovega čuta za urejen prostor, pač pa tudi od tehnične razvitosti fotografiranja.

Po preselitvi fotografske dejavnosti v Slovensko Bistrico je Franjo Čerič posodobil svojo opremo; večino opreme je uvozil iz Nemčije, ker je pri nas ni bilo mogoče dobiti.

Box kamera Fotokemika Zagreb 6x9 (okoli leta 1950) in fotoaparat Polaroid Land Camera 330, ZDA (konec 60-ih let prejšnjega stoletja)
(Foto: Viktor Ajd, arhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica)

(Arhiv Ide Dovjak)

Svoja prva znanja o fotografiji je Mladen Čerič kot otrok dobil od svojega očeta Franja že v ateljeju v Slovenskih Konjicah, kjer je družina Čerič živela in delovala vse do leta 1952, ko so svojo dejavnost preselili v Slovensko Bistrico.

Ida na svoj poročni dan aprila 1967, fotografirana v ateljeju v Slovenski Bistrici. Po poroki je odšla v Ljubljano, kjer se je s fotografijo ukvarjala samo še ljubiteljsko
(Arhiv Ide Dovjak)

Ida Čerič v ateljeju v Slovenski Bistrici – stara vrata v atelje na Trgu svobode 11
(Arhiv Ide Dovjak)

Pri delu je očetu ves čas pomagal tudi sin Mladen, ki je končal šolanje za fotografa in je leta 1968 prevzel obrt od očeta.

Mladen Čerič z ženo Liličano
(Arhiv Mladena Čeriča)

Ob fotografiji so bili Mladenu velika strast motorji in motoristične dirke. Kot motorist je bil večkratni državni prvak.

V 60-tih letih prejšnjega stoletja je bil med drugim tudi dve leti testni voznik tovarne Tomos.

Nekaj foto utrinkov z motorističnih dirk Mladena Čeriča
(Arhiv družine Strmšek)

Mladen je vsa leta svojega delovanja sledil novim tehnikam in nabavljal nove aparate, "nato pa se je tik pred začetkom digitalne tehnike umaknil," malo za šalo pove Mladen Čerič ml.

Box kamera Fotokemika Zagreb 6x9 (okoli leta 1950) in fotoaparat Polaroid Land Camera 330, ZDA (konec 60-ih let prejšnjega stoletja)
(Foto: Viktor Ajd, arhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica)

V vseh letih delovanja je Mladen ustvaril številne studijske fotografije in fotografiral mnoge dogodke na terenu.

(Arhiv Mladena Čeriča)

(Arhiv Mladena Čeriča)

(Arhiv Mladena Čeriča)

Mladenov »fičko« in deklica Edita
(Arhiv družine Strmšček)

Veliko Bistričanov in okoličanov ima v svojih albumih njegove fotografije – če ne drugih pa vsaj tiste, ko so se fotografirali ob zaključku šolskega leta.

... in »čas za malico« v stari osnovni šoli na Vošnjakovi
ulici, učiteljica je gospa Pečovnik
(Arhiv Mladena Čeriča)

Vzgojiteljica Malka Veler s svojimi malčki v vrtcu ...

MLADEN ČERIČ ml. - MIKO (r. 1963)

Mladen Čerič ml. ali Miko – ime, pod katerim ga pozna mnogo Bistričanov, je ljubezen do fotografiranja podedoval od očeta Mladena, ki mu je vodenje fotografskega ateljeja predal leta 1998.

(Arhiv Mladena Čeriča ml.)

Strokovna izobraževanja in sledenje novim trendom fotografiranja so stalni spremljevalci dobrega fotografa, kajti fotografija je večna in dobri fotografi tudi.

Do marca leta 2010 so delovali v starem ateljeju na Trgu svobode 11, nato so se preselili v nove, večje prostore na Trgu svobode 13.

Mladen ml. - Miko leta 2001 med delom v starih prostorih na Trgu svobode 11
(Arhiv Zavoda za kulturo Slovenska Bistrica)

Mladen ml. - Miko je ob 100. obletnici delovanja družinske fotografske obrti (2008) uredil zasebni foto muzej s fotografsko opremo in pripomočki, ki jih je družina hranila skozi štiri generacije Čeričevih fotografov

Fotoaparati, stari čez sto let, so danes shranjeni v zasebnem foto muzeju ...

... in fotografska oprema, ki so jo fotografi potrebovali pri svojem delu
(Foto: Mladen Čerič ml.)

Digitalna fotografija je v zadnjih letih močno spremenila delo fotografov, kljub temu pa se »fotografije še vedno razvijajo, razlika je le v tem, da stranke ne nosijo več razvijat filmov, ampak spominske kartice fotoaparatom, zgoščenke ali fotografije pošiljajo preko e-pošte ... Še vedno je boljša razvita fotografija kot fotografija, shranjena v računalniku, ki se lahko »zruši«. Digitalna fotografija je minljiva, razvita fotografija pa je večni spomin,« pravi Miko.

(Arhiv Mladena Čeriča ml.)

Kljub vsemu pa je osnovno poslanstvo fotografov ostalo.
Miko še vedno dela vse, kar delajo lokalni fotografi: fotografira obhajila, birmе, poroke in pogrebe; obnavlja stare fotografije; izdeluje prospekte za različna podjetja, koledarje, vizitke, voščilnice.

KAJ BO PRINESLA PRIHODNOST?

Fotografska družina Čerič piše svojo zgodovino že dolgih 108 let, od tega že 64 let v Slovenski Bistrici. Glede na podmladek Mladena Čeriča ml. in njegove žene Mojce pa se ni bati za prihodnost, kajti hčerki Žana in predvsem Nejka že kažeta velik talent in veselje. Nejka je tudi že redno zaposlena v ateljeju.

(Arhiv Mladena Čeriča ml.)

Miko

Mojca

(Arhiv Mladena Čeriča ml.)

Žana

Nejka

*Eden najbolj priznanih slovenskih fotografov Josip Pelikan je nekoč dejal:
"Generacijam moraš zapustiti vrednoto, ki je ne moreš meriti z denarjem!"*
(Novi tednik: glasilo občinskih konferenc SZDL, 29. 06. 1989, letnik 43, številka 26)

Organizator:
ZAVOD ZA KULTURO SLOVENSKA BISTRICA

Sodelavci:
- VIKTOR AJD
- SILVO HUSU
- BERNARDA SKRBIŠ
- MARTINA ZANJKOVIČ
- HERTA ŽAGAR

Oblikovanje panojev in kataloga:
- SILVO HUSU

Viri:

- Arhitekturni muzej Slovenije, *150 let fotografije na Slovenskem (1919-1945)*, Ljubljana (1990)
- Irena Brdnik: »Še vedno dela to, kar dela lokalni fotograf«; 7 dni, 19. november 2008, str. 26
- Ana GERM, Ajda KLEINDIENST, Urška KLEINDIENST, *Dokler imamo spomine, obstaja preteklost, raziskovalna naloga*, Slovenska Bistrica 2014
- Jerneja Hederih: »Foto studio Pelikan vas je pravkar fotografiral!«, Večer, 27. oktober 1998, str. 22
- Primož Hieng: »Stotinka fotografa Pelikana«; Slovenske novice, 12. december 2009, str. 15
- http://www.ooz-sb.si/cgi-bin/stran.pl?id=5&izris=izpisiNovico&st_pod=106&jezik=slo&templ=0
- <http://stareslike.cerknica.org/2014/11/29/1944-loz-kurir-na-motorju/>
- <http://www.ozs.si/Portals/0/Media/Dokumenti/OZS/Sekcije%20in%20odbori/Adrijana/Foto/Zgodovina%20fotografije.pdf>
- Mirko KAMBIČ, *Fotografi kronisti bistrške preteklosti*, str. 183–188, Zbornik občine Slovenska Bistrica II, 1990
- Tanja Pečenko, *Diplomska naloga: Fotografija na Slovenskem, Umetnik učitelj – pogovor s fotografom umetnikom*, 2013
- Josip Pelikan, *slovenski fotograf, Mohorjeva družba Celje*, 1996

Ustni viri:

- Ivan Čerič ml.
- Mladen Čerič
- Mladen Čerič ml.
- Rozalija Dorn
- Ida Dovjak
- Marija Ferlež
- Maksimiljan Ozimič
- Erih Pelko
- Edmund Pogorevc
- Maja Valenčak

Zahvala za pomoč pri pridobivanju materiala za razstavo:

- Ivan Čerič ml.
- Mladen Čerič
- Mladen Čerič ml.
- Ida Dovjak
- Ana Mernik
- Maksimiljan Ozimič
- Muzej novejšje zgodovine Celje
- Družina Pelko
- Edmund Pogorevc
- Družina Strmšek
- Malka Veler

KAZALO

UVOD	1
ZGODOVINA FOTOGRAFIJE	3
- Začetki na optičnem področju	3
- Izumitelji fotografije	3
- Nicephore Niepce	3
- Louis Jacques Mande Daguerre	4
- Henry Fox Talbot	4
- Janez Puhar	5
- Suhe plošče kot snemalni materiali	5
- Razvoj objektivov	6
- Razvoj fotografskega aparata	7
RAZVOJ FOTOGRAFIJE NA SLOVENSKEM	8
- Obdobje 1839-1919	8
- Janez Avguštin Puhar	9
- Fotografija v ateljeju (1859-1919)	9
- Fotoamaterji in združenja (1884-1919)	9
- Obdobje 1919-1945	9
- Obdobje 1945-1990	10
- Po letu 1990	11
BISTRIŠKI FOTOGRAFI	12
- Franz Erben	12
- Rosa Pitschl	13
- Julius Tittl	14
- Josip Pelko	15
- Ostali bistriški fotografi	16
- Pavel Klečina	16
- Samo Brbre	16
PRENOS FOTOGRAFSKE OBRTI V DRUŽINI ČERIČ	17
JAKOB ČERIČ	18
IVAN ČERIČ	20
ELIZABETA ČERIČ por. KRNETA	22
FRANJO ČERIČ	24
MLADEN ČERIČ	28
MLADEN ČERIČ ml. MIKO	31
VIRI	34

FOTOGRAFSKA DRUŽINA ČERIČ

Založil:

Zavod za kulturo Slovenska Bistrica

Izdal

Zavod za kulturo Slovenska Bistrica

Zanj

Herta Žagar

Avtorji prispevkov

Viktor Ajd, Silvo Husu, Bernarda Skrbiš, Martina Zanjkovič, Herta Žagar

Lektoriral

Janez Ülen

Oblikovanje

Silvo Husu

Fotografije

Ivan Čerič ml., Mladen Čerič, Mladen Čerič ml., Ida Dovjak, Ana Mernik, Maksimiljan Ozimič, Muzej novejšje zgodovine Celje, Družina Pelko, Edmund Pogorevc, Družina Strmšek, Malka Veler, Zavod za kulturo Slovenska Bistrica

Tisk

Bluprint d.o.o., Zgornja Polskava

Naklada

200 izvodov